

СТАНОВИЩЕ

от проф. дсн Веска Кожухарова-Живкова

член на научно жури в конкурс
за заемане на академичната длъжност доцент,
обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в научно направление
3.1. „Социология, антропология и науки за културата“
с единствен кандидат за конкурса

Мария Атанасова Фъртунова

Единственият кандидат в конкурса Мария Атанасова Фъртунова има професионални компетенции в няколко научни области, което е особено полезно за преподавател в дисциплините полета на „Социология на културата“ и „Култура на предприемачеството“. Базисната ѝ университетска подготовка е придобита в престижния *Ленинградски държавен институт по културата*, което ѝ осигурява стабилни културологични компетенции – основна струя в преподавателската ѝ работа. Профилирането в библиотекознание и библиография на техническата литература ѝ отваря гледната точка към едно следващо усъвършенстване в областта на информационните технологии и умения.

Мария Фъртунова започва трудовия си път през 1983 г. като преподавател в Университета по библиотекознание и информационни технологии. Следва работа в Националната библиотека, където се утвърждава като специалист в информационните технологии и получава първото си научно звание н. с. II степен. Следва докторантура в Софийски университет и придобиването на научната степен *доктор*.

Новото хилядолетие започва с работа в сферата на управление на образованието. Очевидно високото ниво на компетентност и умение за работа с хора два възможност за успешно кариерно развитие, което я довежда до директор на Дирекция „Висше образование“ в МОМН, където тя разгръща ново специфично поле на компетенции, свързани с качеството на висшето образование и неговото хармонизиране с европейските изисквания.

Развитието на Мария Фъртунова върви в два донякъде паралелни потока – експерт и ръководител в областта на висшите етажи на

управлението на висшето образование и преподавател в няколко висши учебни заведения. След УБИТ, от 2004 г. тя преподава в два факултета на Софийския университет – Факултета по журналистика и Стопанския факултет. Преподава, както е известно, и в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Вероятно преподаването в Стопанския факултет на Софийския университет е открило дисциплинатната ориентация към една донякъде „смесена“ дисциплина – „Култура на предприемачеството“.

Този преглед на личностното и кариерно развитие на Мария Фъртунова ни дава ключ за разбиране характера на нейната научноизследователска, преподавателска и публикационна дейност.

Тя участва в 8 големи проекта (като на 3 от тях е ръководител), вкл. проекти, финансирани от Световната банка, по Шеста рамкова програма, по програма PHARE и т. н. Всички тези проекти са свързани с профила ѝ на специалист в управлението на образованието. Компетенциите ѝ в тази социална област са проецирани и в публикациите ѝ. От 14 публикации (без №№ 3 и 4), 10 (от тях 2 публикации в чужбина на английски език) са свързани с образователната проблематика, с качеството на образованието и с изграждането на национални качествени образователни стандарти.

Базисната културологична подготовка дава своите проекции в ориентацията ѝ към връзката с културата на предприемача и предприемачеството, отразени в публикация още през 2005 г. Проблемите на културата и предприемачеството, разгърнати в едно органично обвързване, стават доминиращи през последните години и това безспорно е отражение на ориентацията ѝ към дисциплинарните полета на културологията. Достатъчно показателен в това отношение е курсът „Социология на културата“. Тематично курсът „Култура на предприемачеството“ търси оптики към терените на културата с техните проекции в предприемачеството. Професионалната ѝ културологична подготовка намира своя специфичен прочит на предприемачеството и този „културологичен прочит“ на предприемаческата дейност обогатява и усъвършенства разбирането за дейностния профил на ръководителя в бизнеса – независимо от ранга на позицията. Тя не се занимава (или почти не се занимава) с икономическата страна на проблема в собствената ѝ същностна характерология, а търси опосредстваното влияние на културата върху резултатите от предприемаческата дейност.

Монографичното изследване „Висше образование и пазар на труда: дилеми и алтернативи“ търси връзките между всички страни на богатата палитра от компетентности на авторката – от управленската ѝ включеност в усъвършенстването на образователните процеси до конкретиката на социологическия анализ на българския пазар на труда. Изключителната информативност и силна познавателна същност на европейските процеси и проблеми по изучаваните въпроси дава една силна практическо-приложна характеристика на труда. Една по-прецизна библиография и по-категорично изявяване на обвързаността на българския пазар на труда с резултатите от работата на висши училища би обогатило работата, но това, надявам се, ще бъде тема на следващи публикации.

Напълно в контекста на преподаваната в ЮЗУ материя е учебното пособие „Култура на предприемачеството“. Под формата на не-големия по обем учебник авторката е дала както основни представи за културата в един широк културологичен контекст, така и за конкретиката и вътрешната тъкан на културата на предприемачеството. Разбира се, има място за спор по редица ключови понятия, които тя е приела, но това е вън от рецензионната задача. Все пак не мога да се съглася с твърдението, че културата на предприемачеството е аспект на материалната култура, но това е предмет на друг разговор.

Не е приемлива и безвъпросната категоричност, с която се съобщава на студентите, че има „две социални форми на съществуване на културата“ – масова и елитарна. Най-малкото, което трябва да се каже е, че това е мнение само на отделни автори и че въпросът е твърде сложен и не може да се изясни в две изречения.

Мисля, че трябва да се прецизира и използването на понятието „артефакт“. Това са обаче въпроси на самата културологична дискуссионност. Най-важното за самото пособие е добре балансираната теоретичност с практическата насоченост и обилието на форми за допълнителна работа – въпроси, тестове и т. н.

Прегледът на публикациите на М. Фъртунова естествено събужда диспутанта във всеки четящ, но мисля, че трябва да ѝ се признаят някои приноси, които дават основание за препоръчване за хабилизация:

1. тя има широко ветрило от компетенции, придобити чрез базисната ѝ университетска подготовка, развити в процеса на професионалната ѝ ангажираност, работа по много международни проекти и участие в международни форуми. Мария Фъртунова хармонично е

съчетала многообразието на своето „можене“ в един специфичен положителен научен резултат, който се изявява в общия дух на цялостно разработване на проблематиката.

2. Мисля, че трябва да се отчете нейната приносност при навлизане в дълбочините на изясняване на проблема за качеството на образованието и откриване измеренията на това качество.

3. Тя намира *културологичната версия* на дисциплинарния прочит на курса „Култура на предприемачеството“ и се опитва понятийно да го обогати, като в резултат на това постига ясен научно-приложен принос.

В духа на препоръките искам да спомена, че не видях публикация в по-общото проблемно поле „Социология на културата“, макар че тя води курс по тази тематика. Надявам се, че скоро М. Фъртунова ще намери изявите си и в това пространство, като се опре на богатия опит на българските културолози и социолози на културата, за които за съжаление в досегашните ѝ текстове почти няма място.

В заключение искам да кажа, че след запознаването ми с материалите, свързани с конкурса с единствен кандидат д-р Мария Фъртунова, убедено препоръчвам на уважаемото жури единодушно да подкрепи кандидатката за избирането ѝ за „доцент“. Вярвам, че всички ние ще бъдем достатъчно убедителни, за да приеме Факултетният съвет нашето единно мнение за избор на д-р Мария Фъртунова за доцент.

Лино аз ще гласувам „за“.

Член на журито: .....
(проф. дсн Веска Кожухарова-Живкова)